

۱۳۸۷

۳۲-ST-۰۱-۰۱

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۳.....	مقدمه.....
۴.....	تاریخچه.....
۵.....	بخش‌های موضوعی.....
۶.....	فرایند استاندارد سازی تعاریف و مفاهیم.....
۷.....	بخش کشاورزی، شکار، جنگل‌داری و ماهیگیری.....
۸.....	فهرست واژه‌ها.....
۱۲.....	واژه‌ها و تعاریف نهایی وزرات جهاد کشاورزی، معاونت امور تولیدات گیاهی.....
۲۳.....	واژه‌ها و تعاریف نهایی وزرات جهاد کشاورزی، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران.....

مقدمه

در بند (و) ماده ۳ قانون تاسیس مرکز آمار ایران، این مرکز مسئولیت تهیه تعاریف و تعیین مفاهیم و معیارها و طبقه‌بندی‌های آماری را برعهده دارد و ماده ۸ همان قانون، وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی را موظف کرده است که درانجام آمارگیری‌ها از تعاریف و مفاهیم، روش‌ها و معیارها و طبقه‌بندی‌های مرکز آمار تبعیت نمایند. مرکز آمار ایران به عنوان یکی از مهمترین ارکان نظام آماری کشور، در راستای اجرای قوانین و پاسخگویی به نیازها همواره در تلاش بوده است که به اقدامات اساسی یکسان‌سازی و استاندارد کردن تعاریف آماری بپردازد. نشریات منتشر شده در این زمینه حاصل فعالیت کارشناسان مرکز آمار ایران و صاحب‌نظران دستگاه‌های اجرایی مربوطه است. بخش مهمی از اختلاف‌های موجود در نتایج طرح‌ها و گزارش‌های آماری ناشی از یکسان نبودن تعاریف و مفاهیم آماری مورد استفاده در دستگاه‌های تولیدکننده آمار است که این موضوع موجب بروز مشکلات متعددی از قبیل عدم قابلیت مقایسه پذیری و جمع‌پذیری آمارها در سطح ملی و بین‌المللی، عدم امکان استفاده از سری‌های زمانی، اتلاف منابع مالی و انسانی و در نهایت کاهش اعتماد عمومی نسبت به آمار منتشره می‌شود.

تاریخچه

- علی‌رغم وجود دشواری‌های موجود در راه تهیه و تدوین تعاریف و مفاهیم استاندارد، اقدامات انجام شده در این خصوص از زمان تأسیس مرکز آمار ایران تا به امروز به شرح ذیل می‌باشد:
- سال ۱۳۵۰، طی مکاتبه با ۱۱ وزارتخانه، پیش‌نویس تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در آمارگیری‌های کشور تدوین شد. این گزارش حاوی ۵۶ واژه است که به صورت موضوعی منتشر شد و به منظور نظرخواهی به وزارتخانه‌هایی که اعلام همکاری نمودند، ارسال شد.
 - سال ۱۳۵۲، مجموعه کوچکی از تعاریف به صورت موضوعی تحت عنوان «پیش‌نویس مقدماتی تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در آمارگیری‌های کشور» منتشر شد.
 - سال ۱۳۶۲، به منظور برنامه‌ریزی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۶۵ کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت کار، وزارت کشور، بانک مرکزی، سازمان برنامه و بودجه وقت و مرکز آمار ایران تشکیل شد که حاصل کار این کمیته گزارشی در خصوص تعاریف اقلام آماری مورد استفاده در سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۶۵ است.
 - سال ۱۳۶۴، مرکز آمار ایران اقدام به جمع‌آوری تعاریف و مفاهیم موجود سازمان‌های تولیدکننده آمار نمود. در این مرحله ۴۰۵ منبع و نشریه آماری مطالعه شد و تعاریف به صورت الفبایی در چهار نشریه به تدریج تا سال ۱۳۷۱ منتشر شد.
 - سال ۱۳۷۳، فعالیت استانداردسازی تعاریف و مفاهیم آماری به شکل گسترده‌تری در دفتر تحقیق و توسعه وقت مرکز آمار ایران در راستای اجرای ماده قانونی مورد اشاره و با استفاده از سوابق قبلی در دو مرحله اجرا شد. در مرحله اول تمامی تعاریف موجود برای اقلام آماری شناخته شده، از دستگاه‌های تولیدکننده آمار جمع‌آوری شد و مورد بررسی قرار گرفت که حاصل آن به صورت نشریه‌ای تحت عنوان «فرهنگ تعاریف و مفاهیم آماری بکار رفته در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» به صورت الفبایی در قالب ۱۰ جلد، ۵۴۰۰ صفحه و ۷۹۰۰ واژه و تعاریف، تدوین و در سال ۱۳۷۴ منتشر شد. در مرحله دوم با انتساب واژه‌های آماری جمع‌آوری شده به بخش‌های موضوعی مختلف (که بر اساس ویرایش سوم طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی - ISIC تنظیم شده بود) و تشکیل گروه کاری در هر بخش مرکب از کارشناسان و صاحب‌نظران مرکز آمار ایران و سایر دستگاه‌های اجرایی به بحث و بررسی تعاریف پرداختند که در سال ۱۳۷۹ به انتشار ویرایش اول کتاب «تعاریف و مفاهیم استاندارد برای استفاده در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» در ۱۵ بخش انجامید.
 - در سال ۱۳۸۲، با ایجاد دفتری مستقل در تشکیلات مرکز، استانداردسازی تعاریف و مفاهیم به این دفتر منتقل شد و فعالیت مذکور به صورت سازمان یافته و با انسجام و

گسترده‌تری پیدا کرد. دفتر استانداردهای آماری با بررسی روند یکسان‌سازی تعاریف و موانع و مشکلات موجود "فرایند استانداردسازی تعاریف در چارچوب نظام آماری کشور" را مطابق با بند ۵ وظایف کمیته آمار بخشی و براساس مصوبه شورای عالی آمار، طراحی نمود که در آن به ارکان فرایند استانداردسازی تعاریف، ترکیب و وظایف اعضا و گردش فرایند اشاره شده است. در همین راستا بخش‌های موضوعی تعاریف بر اساس تلفیقی از بخش‌های نسخه سوم و پیش‌نویس نسخه چهارم طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و بخش‌های تعیین شده در سال ۷۴ تنظیم شد و به دنبال آن سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط به هر بخش تعیین شدند.

بخش‌های موضوعی تعریف شده به شرح زیر می‌باشد:

- جمعیت و نیروی انسانی
- کشاورزی، شکار، جنگل‌داری و ماهیگیری
- معدن
- صنعت
- آب، فاضلاب و محیط زیست
- برق، گاز و انرژی
- ساختمان و مسکن
- حمل و نقل و انبارداری
- ارتباطات و اطلاعات
- بازرگانی، رستوران و هتلداری
- بهداشت و خدمات اجتماعی
- آموزش
- فرهنگ و هنر
- تربیت بدنی
- خدمات مالی و بیمه
- امور قضایی

- امور نظامی و انتظامی

- حساب‌های ملی

- سایر

براساس بخش‌های تعیین شده با تشکیل گروه استانداردسازی تعاریف والویت گذاری در تهیه تعاریف استاندارد برای دستگاه‌های اجرایی کشور، کار استانداردسازی و بازنگری تعاریف در دفتر استانداردهای آماری آغاز شده است.

دستگاه‌های اجرایی که تا پایان سال ۱۳۸۵ فعالیت استانداردسازی تعاریف آن‌ها به اتمام رسیده است عبارتند از: سازمان ثبت احوال کشور، وزارت راه و ترابری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت آموزش و پرورش، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیروی انتظامی، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت بازرگانی، سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، جمعیت هلال احمر، سازمان انتقال خون، سازمان بهزیستی و کمیته امداد امام خمینی (ره) که تعاریف نهایی آن‌ها از طریق مرکز آمار ایران به تمامی دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شده است. نتایج این فعالیت‌ها در ویرایش دوم نشریه «تعاریف و مفاهیم استاندارد برای استفاده در طرح‌ها و گزارش‌های آماری» در دست چاپ می‌باشد و از طریق درگاه ملی آمار نیز قابل دستیابی است. دفتر استانداردهای آماری متعهد شده تا پایان برنامه چهارم توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور استاندارد سازی ۲۰۰۰ واژه را به اتمام رساند.

■ سال ۱۳۸۶، استانداردسازی تعاریف واژه‌های وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، تعاون، صنایع و معادن، امور اقتصادی و دارایی، سازمان تربیت بدنی و بانک مرکزی بر اساس اولویت‌ها و اعلام نیازهای موجود در دستور کار دفتر استانداردهای آماری قرار گرفته است.

فرایند استانداردسازی تعاریف و مفاهیم

- دریافت و بررسی واژه‌ها (اعم از واژه‌های مصوب شورای عالی آمار یا واژه‌های اعلام شده از طرف دستگاه‌های اجرایی مربوطه) در جلسات کارشناسی و تکمیل فرم ۱ (فرم بررسی واژه‌ها) و فرم ۲ (نتایج بررسی)
- آماده‌سازی اطلاعات مربوط به واژه‌ها (از قبیل شماره قلم ثبتی، واژه‌های مترادف، مرتبط، تعاریف و منابع موجود در زمینه واژه، نظرات ارسال شده و تعریف نهایی) و تکمیل فرم «شناسنامه واژه»

- دعوت از نمایندگان دفاتر مرتبط مرکز آمار، صاحب‌نظران و نمایندگان سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط، به منظور ارائه تعریف جامع و مانع از واژه در جلسات کارشناسی
- اخذ تأییدیه از شرکت‌کنندگان در جلسه و مدیران مستقیم آن‌ها
- ابلاغ تعاریف نهایی توسط مرکز آمار ایران به کمیته آمار بخشی سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی برای استفاده در طرح‌ها و گزارش‌های آماری و منابع ثبتی
- اطلاع‌رسانی در پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز^۱ و چاپ کتاب تعاریف و مفاهیم استاندارد تاکنون ۱۸۰۶ واژه به همراه تعریف نهایی، شناسنامه تعریف و تأییدیه آن‌ها در درگاه ملی آمار ایران، بخش محصولات قرار گرفته است.

بخش کشاورزی، شکار، جنگل‌داری و ماهیگیری

عمده‌ترین نهادها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با بخش کشاورزی، شکار، جنگل‌داری و ماهیگیری به شرح ذیل می‌باشد:

۱. وزارت جهاد کشاورزی (معاونت امور تولیدات گیاهی)
۲. سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی
۳. سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
۴. سازمان امور اراضی
۵. مرکز آمار ایران

در حال حاضر استانداردسازی تعاریف و مفاهیم واژه‌های وزارت جهاد کشاورزی مبتنی بر کتاب مذکور و مستندات گذشته انجام می‌پذیرد .

علی‌رغم تلاش‌های تهیه‌کنندگان، این گزارش مصون از خطا و اشتباه نمی‌باشد. مرکز آمار ایران ضمن تشکر از تمامی دستگاه‌های تولیدکننده آمار که در اجرای این فرایند مشارکت نموده‌اند، انتظار دارد با انتقادات سازنده و بیان نظرات اصلاحی، این مرکز را در اجرای مرحله بعد یعنی بازنگری و تکمیل این مجموعه، یاری دهند.

مرکز آمار ایران

۱- <http://tar.sci.org.ir/taarif/aboutus.php>

فهرست واژه‌ها

صفحه	عنوان
۱۲	اراضی زراعی
۱۲	اراضی زراعی آبی
۱۲	اراضی زراعی دیم
۱۲	اراضی زیر کشت
۱۲	اسپان (بذر قارچ)
۱۲	باغ
۱۳	باغ سازگاری
۱۳	باغ مادری
۱۳	باغداری
۱۳	باگاس
۱۳	بذر
۱۴	بذر پلی‌ژرم
۱۴	بذر منوژرم
۱۴	بذر هیبرید
۱۴	برداشت
۱۴	پاجوش
۱۴	پیاز تکثیر
۱۵	توتستان

صفحه	عنوان
۱۵	چای استحصالی
۱۵	خزانه
۱۵	داشت
۱۵	دانه
۱۵	درخت بارور
۱۶	درخت غیر مثمر
۱۶	درخت مثمر
۱۶	ریزوم (ساقه رونده زیرزمینی)
۱۶	زراعت
۱۶	زمین آیش
۱۶	سال زراعی
۱۷	غده
۱۷	فرآوری محصول
۱۷	فرآیند عمل آوری برگ سبز چای
۱۷	قارچ خوراکی
۱۷	قارچ دکمه‌ای
۱۸	قارچ صدفی
۱۸	قلمستان
۱۸	قلمه
۱۸	کاشت
۱۸	کاشت پراکنده محصولات باغی
۱۸	کاشت مجتمع
۱۹	کاشت مجتمع ساده (کاشت مجتمع تک محصولی)

عنوان..... صفحه

کاشت مجتمع مخلوط.....	۱۹
کشت آبی.....	۱۹
کشت دیم.....	۱۹
کشت زیر درختی.....	۱۹
کشت ساده (کشت تک محصولی).....	۲۰
کشت گلخانه‌ای.....	۲۰
کشت مجدد.....	۲۰
کشت مخلوط.....	۲۰
کمپوست.....	۲۰
کودپاشی.....	۲۰
گلخانه.....	۲۱
گل شاخه بریده (گل بریدنی).....	۲۱
گیاهان دائمی (نباتات دائمی).....	۲۱
گیاه زینتی.....	۲۱
محصول سالانه.....	۲۱
ملاس.....	۲۲
نشاء.....	۲۲
نهادستان.....	۲۲
واريته گیاهی.....	۲۲
اتحادیه تعاونی روستایی استان.....	۲۳
اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان.....	۲۳
اتحادیه تعاونی کشاورزی استان.....	۲۳
اتحادیه تعاونی‌های روستایی و کشاورزی.....	۲۳
انبار.....	۲۴
حوزه تعاونی روستایی.....	۲۴

عنوان.....	صفحه.....
سپرده واحدهای اعتباری شرکت تعاونی روستایی	۲۴
سرمایه شرکت تعاونی روستایی.....	۲۴
شرکت تعاونی روستایی.....	۲۴
شرکت تعاونی روستایی عضو اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان	۲۴
شرکت تعاونی زنان روستایی.....	۲۵
شرکت تعاونی کشاورزی	۲۵
عضو اتحادیه تعاونی روستایی استان	۲۵
عضو شرکت تعاونی روستایی.....	۲۵
عضو شرکت تعاونی زنان روستایی.....	۲۵
عضو شرکت تعاونی کشاورزی	۲۵
فعالیت اعتباری تعاونی روستایی.....	۲۶
مرکز خرید شیر.....	۲۶
واحدهای اعتباری شرکت تعاونی روستایی.....	۲۶

واژه‌ها و تعاریف نهایی وزرات جهاد کشاورزی معاونت امور تولیدات گیاهی

اراضی زراعی

بخشی از زمینهای کشاورزی است که برای کشت و کار محصولات سالانه (اعم از آبی و دیم) اختصاص یافته است. در زمین زراعی ممکن است به دلیل تناوب کشت یا علل دیگر، محصولی کاشته نشده باشد.

اراضی زراعی آبی

زمین زراعی است که آب مورد نیاز برای زراعت در آن، از طریق آبیاری تأمین می‌شود.

اراضی زراعی دیم

زمین زراعی است که آبیاری نمی‌شود و آب مورد نیاز برای زراعت در آن، از طریق نزولات آسمانی تأمین می‌شود.

اراضی زیر کشت

منظور مجموع زمین‌های زیر کشت محصولات سالانه، باغ و قلمستان است. چراگاه، جنگل، مرتع، آیش و سایر اراضی بهره‌برداری تحت این عنوان قرار نمی‌گیرند.

اسپان (بذر قارچ)

وسیله ازدیاد قارچ یا همان ریشه‌های قارچ است که بر روی ماده‌ای مثل دانه‌های گندم، چاودار، ارزن و غیره رشد داده می‌شود.

باغ

زمینی است در فضای باز که در آن کاشت و نگهداری درختان مثمر بصورت مجتمع و با هدف بهره‌برداری اقتصادی انجام شده باشد. حیاط منازل، حاشیه مزارع و غیره که گاهی اوقات این

نوع درختان در آن‌ها به تعداد کم یا به صورت پراکنده کاشته می‌شود، باغ محسوب نمی‌شود. خزانه و نهالستان این نوع درختان نیز به عنوان باغ منظور می‌شود.

باغ سازگاری

باغی است که در آن مجموعه‌ای از ارقام شناخته شده به منظور ارزیابی خصوصیات بارز ارقام در آن منطقه پرورش می‌یابند.

باغ مادری

باغی است که به عنوان منبع تامین کننده قلمه یا پیوندک ارقام مرغوب اصیل و سالم گیاهان و منطبق با شرایط منطقه احداث می‌شود. در این باغات انتظار گرفتن بار و میوه از درختان نمی‌رود.

باغداری

منظور، کشت و کار محصولات دائمی با هدف بهره‌برداری اقتصادی است. احداث و نگهداری باغ میوه، باغ گل محمدی و خزانه این گونه محصولات در زمین و نیز زیر پوشش (مانند پلاستیک) فعالیت باغداری محسوب می‌شود ولی پرورش این نوع گیاهان در داخل گلدان و سایر ظروف در این فعالیت منظور نمی‌شود.

باگاس

تفاله حاصل از شربت‌گیری از نیشکر را باگاس می‌گویند.

بذر

هر عضوی از گیاه مانند دانه، قلمه، پیاز، غده‌های زیرزمینی و ساقه‌های زیرزمینی را اصطلاحاً بذر می‌گویند که به منظور تکثیر جنسی و غیر جنسی و تولید گیاه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بذر پلی ژرم

بذری است که از دو یا چند بذر یا جنین بهم چسبیده تشکیل شده و از آن، دو یا چند جوانه تولید می‌شود.

بذر منوژرم

بذری که دارای یک جنین است و از آن فقط یک جوانه تولید می‌شود.

بذر هیبرید

بذری که از نظر ژنتیکی ناهمگن است و ترکیب ژنتیکی آن پس از یکبار تکثیر به شدت تغییر می‌یابد.

برداشت

مجموعه عملیاتی است که با چیدن، کندن، بریدن یا جمع کردن هر گیاه یا محصول شروع می‌شود و معمولاً با حمل آن به انبار بهره برداری خاتمه می‌یابد. درو، حمل محصول به خرمنگاه، خرمکوبی، باد دادن، کیسه کردن و امثال آنها در این مجموعه قرار می‌گیرد. حمل محصول به بازار تحت این عنوان قرار نمی‌گیرد.

پاجوش

شاخساره‌ای است که از جوانه‌های نابجای روی ریشه و یا پاهنگ (طوقه) حاصل می‌شود و بعد از مدتی به عنوان یک افزونه (وسیله تکثیر) می‌تواند از پایه مادری جدا شده و به محل دیگری منتقل شود.

پیاز تکثیر

ساقه کوتاه تغییر شکل یافته‌ی زیرزمینی است که دارای برگهای فلسی (خشک یا تر) می‌باشد و برای تکثیر و تداوم نسل مورد استفاده قرار می‌گیرد.

توتستان

باغی است که در آن درختان توت به منظور استفاده از برگ در فعالیت پرورش کرم ابریشم و یا میوه به صورت مصرف تازه‌خوری یا فرآوری، پرورش می‌یابند.

چای استحصالی

چای خشک حاصل از برگ سبز چای پس از انجام عملیات چای سازی را چای استحصالی گویند که ضریب تبدیل آن حدود ۲۲/۵ درصد برگ سبز چای می‌باشد.

خزانه

زمینی است که در آن بذر و قلمه و ... گیاهان بصورت متراکم به منظور تولید نشاء یا نهال برای انتقال به زمین اصلی و یا پیوند زدن کاشته می شود.

داشت

مجموعه عملیاتی است که پس از کاشت، به منظور فراهم کردن شرایط رشد گیاه انجام می شود و تا زمان برداشت ادامه دارد. آبیاری، سمپاشی، وجین، پخش کود، تنک کردن، سله شکنی، تامین حرارت مورد نیاز برای جوانه زدن، خاک دادن پای بوته ها و امثال آنها در این مجموعه قرار می گیرد.

دانه

عبارت است از مجموعه‌ی جنین، مواد ذخیره‌ای و پوسته که در تولید مثل جنسی به عنوان بذر استفاده می‌شود. مانند دانه‌ی غلات.

درخت بارور

درختی است که به سن باردهی یا بهره‌برداری رسیده است.

درخت غیر مثمر

درختی است که محصول اصلی آن چوب است یا به منظور زیباسازی محوطه‌ها و ایجاد فضای سبز کاشته می‌شود.

درخت مثمر

درخت یا درختچه‌ای است که کشت آن به منظور برداشت میوه، برگ، گل یا هر نوع محصول دیگر غیر از چوب، متداول است.

ریزوم (ساقه رونده زیرزمینی)

ساقه‌ای است که زیر زمین یا نزدیکی سطح زمین بطور افقی می‌روید و دارای تعدادی گره، برگهای کوچک و جوانه است.

زراعت

منظور از زراعت، کشت و کار محصولات سالانه در زمین زراعی یا بین درختان باغ با هدف بهره‌برداری اقتصادی است. کاشت محصولات سالانه حتی در زیر پوشش (مثل پلاستیک) نیز زراعت محسوب می‌شود ولی پرورش گیاهان در داخل گلدان و سایر ظروف در این فعالیت منظور نمی‌شود.

زمین آیش

بخشی از زمین‌های زراعی است که بر اساس برنامه تناوب زراعی، برای تولید در سال زراعی در آن محصولی کشت نشده است و پس از خاتمه مدت آیش، در آن محصول سالانه‌ای کشت می‌شود. در طول زمان آیش معمولاً زمین را شخم می‌کنند ولی ممکن است در مواردی هیچ اقدامی روی زمین انجام نشود. طول مدت آیش حداکثر ۵ سال تعیین می‌شود.

سال زراعی

دوره زمانی مورد نیاز برای انجام کلیه مراحل تولید محصول زراعی از قبیل (آماده سازی زمین، کاشت، داشت، برداشت) در دوره‌ای از سال که در آن شرایط اقلیمی برای رشد گیاه مناسب

است را سال زراعی گویند که با توجه به نوع گیاه زراعی متغیر می‌باشد. معمولاً اول مهر هر سال تا پایان شهریور سال آینده یک سال زراعی تلقی می‌گردد.

غده

اندام رویشی زیرزمینی است که در تکثیر و ازدیاد گیاه استفاده می‌شود و بیش از یک جوانه دارد و این جوانه‌ها به گیاهچه منتهی می‌شوند. مانند غده چغندر قند، هویج و شلغم.

فرآوری محصول

به مجموعه تغییرات فیزیکی، شیمیایی، درجه بندی، بسته‌بندی، نگهداری و توزیع مواد دارای منشاء گیاهی و جانوری فرآوری گفته می‌شود.

فرآیند عمل آوری برگ سبز چای

فرآیندی است که طی آن برگ سبز چای با گذراندن مراحل خاص و بر اساس فعل و انفعالات شیمیایی (اکسیداسیون و احیاء) تبدیل به چای خشک می‌گردد.

قارچ خوراکی

گروهی از قارچ‌های کلاه‌دار که در زیرمجموعه‌ی گیاهان طبقه‌بندی شده‌اند، بر روی مواد آلی مرده مانند کمپوست زندگی می‌کنند، فاقد مواد سمی بوده و می‌توانند مورد مصرف خوراکی قرار گیرند.

قارچ دکمه‌ای

به قارچ‌های سفید یا قهوه‌ای گفته می‌شود که پایه آن در محور کلاهک قرار گرفته است. این نوع قارچ باید در محل‌هایی با درجه حرارت، رطوبت و محیط کشت کنترل شده، تولید شوند.

قارچ صدفی

به قارچ‌های فلس مانندی گفته می‌شود که پایه آن در یک طرف قرار می‌گیرد و در شرایط ساده قابل کشت می‌باشند.

قلمستان

زمینی است که در آن درختان غیرمثمر مانند صنوبر، تبریزی، سپیدار، پده، شالک و بید با هدف بهره‌برداری اقتصادی از تنه یا شاخه آن‌ها، به صورت مجتمع کاشته شده باشد. خزانه و نهالستان این نوع درختان نیز قلمستان محسوب می‌شود.

قلمه

قسمتی از ساقه، برگ یا ریشه است که از گیاه مادری جدا شده و برای تولید ریشه یا شاخه جوان در شرایط مساعد قرار می‌گیرد.

کاشت

مجموعه عملیاتی است که منجر به استقرار غده، نهال، بذر و ... در زمین یا محیط دیگری شود. تسطیح زمین، کودپاشی، مرزکشی و آبیاری قبل از کشت، شخم، دیسک زدن، نهرکشی، بوجاری و ضدعفونی بذر، بذرپاشی، زیرخاک کردن بذر، نشا کاری و امثال آنها در این مجموعه عملیات قرار می‌گیرند.

کاشت پراکنده محصولات باغی

منظور، کاشت انواع محصولات دائمی به تعداد محدود در زمین‌های بهره‌برداری، خارج از باغات و قلمستان‌ها می‌باشد.

کاشت مجتمع

منظور، نوعی کاشت است که بوته، درخت یا درختچه‌ها به صورتی منظم و طبق قاعده کاشته شده باشد. در صورتی که گیاهان بدون نظم و قاعده ولی با تراکم کافی کشت شده باشند، به نحوی که بتوان مساحت اختصاص یافته به آن را تعیین کرد نیز، کشت مجتمع محسوب می‌شود.

کاشت مجتمع ساده (کاشت مجتمع تک محصولی)

منظور از کاشت مجتمع ساده (تک محصولی)، نوعی کاشت مجتمع است که در آن فقط یک نوع محصول دائمی کاشته شده و اصطلاحاً تک محصولی باشد. باغی که به منظور بهره‌برداری از یک محصول خاص احداث شده ولی در بین درختان یا در اطراف آن تعداد کمی از سایر انواع درختان کاشته شده باشد نیز به صورت کاشت ساده (تک محصولی) منظور می‌شود.

کاشت مجتمع مخلوط

نوعی کاشت مجتمع است که در آن بیش از یک نوع محصول دائمی و به صورت مخلوط کاشته شده است به نحوی که تعیین مساحت هر یک از محصولات مقدور نیست.

کشت آبی

نوعی کشت محصول است که برای مرحله کاشت یا داشت آن، عمل آبیاری پیش‌بینی شده باشد، ولو این که به علتی چون بارندگی کافی یا کمبود آب به طور استثناء آبیاری انجام نشود.

کشت دیم

نوعی کشت محصول است که برای مرحله‌ی کاشت یا داشت آن عمل آبیاری پیش‌بینی نشده است و آب مورد استفاده گیاه مستقیماً از نزولات آسمانی یا آب تحت الارضی تامین می‌شود. کشت دیم عموماً در زمین کشاورزی دیم انجام می‌شود ولی بطور استثناء ممکن است به صورت تناوبی در زمین کشاورزی آبی نیز انجام شود.

کشت زیر درختی

منظور از کشت زیر درختی، کشت محصولات سالانه در فواصل درختان یا نهال‌های باغ است.

کشت ساده (کشت تک محصولی)

نوعی کشت است که در زمین فقط یک نوع محصول اعم از سالانه یا دائمی کاشته شود. مانند زمینی که در آن فقط گندم، یا باغی که در آن فقط پرتقال کاشته شده است.

کشت گلخانه‌ای

منظور کشت و کار انواع محصولات سالانه یا دائمی است که در گلخانه‌ها با هدف بهره‌برداری اقتصادی انجام می‌شود. کشت محصولات کشاورزی زیر پوشش موقت مانند کشت زیر پلاستیک، کشت گلخانه‌ای محسوب نمی‌شود.

کشت مجدد

اگر روی زمین طی یک سال چند بار کاشت و برداشت محصولات سالانه انجام شود، کشت دوم و کشتهای بعد از آن، کشت مجدد محسوب می‌شود.

کشت مخلوط

کاشت دو یا چند نوع محصول به صورت توأم، کشت مخلوط نامیده می‌شود. در این نوع کشت، مجزا کردن مساحت هر نوع محصول به آسانی مقدور نیست، مانند کشت مخلوط پنبه و هندوانه در مزارع یا کشت درهم گلابی، سیب و گیلاس در باغ‌ها.

کمپوست

یک نوع کود آلی است که از بقایای گیاهان، جانوران و زباله‌های خانگی یا شهری در اثر تخمیر و پوسیده شدن مواد موجود در آنها به وجود می‌آید به طوری که پودر شده و فرم اولیه خود را از دست داده باشد.

کودپاشی

پراکندن کود در سطح مزرعه، باغات، جنگل‌ها و مراتع را کودپاشی گویند که با دست، ماشین آلات زمینی و هواپیما انجام پذیر است. کود پاشی به صورت مایع و جامد هم انجام می‌گیرد.

گلخانه

مکانی است که با ایجاد ساختمان با پایه‌های ثابت و سقف شیشه‌ای، پوشش پلاستیکی برای تولید محصولات سالانه یا دائمی در محیط تحت کنترل از نظر حرارت، رطوبت، نور، تهویه و غیره اختصاص یافته است و به اندازه کافی در داخل آن فضا برای کارگران موجود است.

گل شاخه بریده (گل بریدنی)

شاخه گل دهنده‌ای است که به‌عنوان محصول نهایی از گیاه جدا شده و می‌تواند در یک مدت زمان قابل قبولی به زندگی خود ادامه دهد.

گیاهان دائمی (نباتات دائمی)

گیاهانی هستند که غالباً تنه یا ساقه چوبی دارند و پس از برداشت محصول، تمام یا قسمتی از گیاه در زمین باقی می‌ماند و مجدداً در سال‌های بعد محصول می‌دهد.

گیاه زینتی

هر نوع گیاه اعم از بوته، درختچه، درخت و سایر انواع گیاهان است که محصول اصلی آن به منظور زیبا سازی اماکن و معابر مورد استفاده قرار می‌گیرد. محصول گیاهان زینتی ممکن است گیاه کامل و یا اندامی از گیاه نظیر گل، شاخه و برگ باشد.

محصول سالانه

انواعی از محصولات کشاورزی هستند که معمولاً ساقه علفی دارند و دوره رویش آنها کمتر از یک سال است. این محصولات برای تولید دوره بعد دوباره کاشته می‌شوند. محصولاتی نظیر یونجه، زعفران و نیشکر که تا چند سال قسمت زیر زمینی آنها پس از برداشت در زمین باقی می‌ماند و مجدداً در سال بعد رشد می‌کند نیز در این گروه قرار می‌گیرد.

ملاس

پساب قهوه‌ای رنگ و غلیظی است که پس از استخراج قند (ساکارز) از چغندر قند و یا نیشکر باقی می‌ماند و از آن به عنوان ماده خام در تولید اتانول، اسید سیتریک، الکل ایتلیک و فرآورده‌های دیگر استفاده می‌شود. ملاس به‌عنوان یکی از غذاهای دام و طیور به کار می‌رود.

نشاء

گیاه سبز شده از بذر در خزانه را پس از آنکه چند برگ اصلی بر روی آن ظاهر شد و آماده انتقال برای کاشت در زمین اصلی یا ظروف گردید، نشاء می‌نامند.

نهالستان

به مکانی گفته می‌شود که با توجه به منابع آب و خاک و شرایط آب و هوایی برای تولید و تکثیر نهال و اندام‌های تکثیری مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد.

واريته گیاهی

مجموعه‌ای متمایز، یکنواخت و پایدار از گیاهان است که زیرمجموعه‌ی یک گونه را تشکیل می‌دهند. واريته وقتی در سطح وسیع و تجاری کشت شود رقم تجاری یا کولتیوار نامیده می‌شود.

واژه‌ها و تعاریف نهایی وزرات جهاد کشاورزی سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

اتحادیه تعاونی روستایی استان

مجموعه‌ای با عضویت حداقل ۷ اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان است که در محدوده جغرافیایی یک استان جهت ارائه خدمت به اتحادیه‌های تعاونی روستایی عضو اتحادیه تعاونی‌های روستایی استان تشکیل می‌گردد.

اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان

مجموعه‌ای با عضویت حداقل ۷ شرکت تعاونی روستایی است که بر اساس ضوابط تشکیل شرکت‌های تعاونی روستایی در محدوده جغرافیایی یک شهرستان تشکیل می‌گردد.

اتحادیه تعاونی کشاورزی استان

مجموعه‌ای با عضویت حداقل ۷ اتحادیه تعاونی کشاورزی است که دارای فعالیت یکسان بوده و در محدوده جغرافیایی یک استان قراردارند.

اتحادیه مرکزی تعاونی‌های روستایی و کشاورزی

مجموعه‌ای با عضویت حداقل ۷ اتحادیه تعاونی روستایی یا کشاورزی استان است.

انبار

مکان یا محوطه محصور است که تمام یا قسمتی از آن برای نگهداری کالا در نظر گرفته شده است. انبارها بر حسب نوع ساختمان (سرباز، سرپوشیده و...)، نوع بهره‌برداری (اختصاصی و عمومی)، نوع تجهیزات (مکانیزه، سردخانه، سیلو، انبار غله، مخزن و...) و سایر ویژگی‌ها تقسیم بندی می‌شود.

حوزه تعاونی روستایی

کوچکترین واحد تشکیلاتی سازمان تعاون روستایی است که در محدوده جغرافیایی یک شهرستان بوده و از یک یا چند شرکت تعاونی روستایی و کشاورزی که عمدتاً در مجاورت یکدیگر قرار دارند، تشکیل شده است.

سپرده واحدهای اعتباری شرکت تعاونی روستایی

مجموع مبالغ پرداخت شده به وسیله اعضای واحد اعتباری شرکت تعاونی روستایی است که جهت فعالیت‌های اعتباری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

سرمایه شرکت تعاونی روستایی

سرمایه تعاونی، اموال و دارائی‌هایی است که برای تاسیس تعاونی یا افزایش سرمایه قبلی در اختیار آن قرار می‌گیرد که حداقل ۵۱٪ این مبلغ به وسیله اعضاء تامین می‌شود.

شرکت تعاونی روستایی

نوعی شرکت تعاونی است که اعضای آن در محدوده جغرافیایی همان شرکت ساکن بوده یا دارای فعالیت کشاورزی هستند.

شرکت تعاونی روستایی عضو اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان

شرکت تعاونی روستایی که شرایط عضویت در اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان را پذیرفته و حداقل یک سهم از سهام این اتحادیه را دارا باشد.

شرکت تعاونی زنان روستایی

نوعی شرکت تعاونی روستایی است که برای بهبود وضعیت معیشتی و اقتصادی خانواده‌های روستایی با عضویت زنان روستایی تشکیل می‌گردد.

شرکت تعاونی کشاورزی

نوعی شرکت تعاونی است که با مشارکت کشاورزان، باغداران، دامداران و سایر صنوف کشاورزی تشکیل می‌گردد.

عضو اتحادیه تعاونی روستایی استان

اتحادیه تعاونی روستایی شهرستان که شرایط عضویت در اتحادیه‌های روستایی استان را پذیرفته و حداقل یک سهم از سهام اتحادیه را دارا باشد.

عضو شرکت تعاونی روستایی

شخص حقیقی و یا حقوقی ساکن یا دارای فعالیت کشاورزی در روستا است که حداقل دارای یک سهم و حداکثر یک هفتم کل سهام شرکت تعاونی روستایی باشد.

عضو شرکت تعاونی زنان روستایی

شخص حقیقی مونث و حقوقی متعلق به زنان ساکن روستاهاست که حداقل یک سهم و حداکثر یک هفتم کل سهام شرکت را دارا باشد.

عضو شرکت تعاونی کشاورزی

شخص حقیقی یا حقوقی دارای یکی از فعالیت های کشاورزی، باغداری، دامداری و سایر صنوف کشاورزی است که حداقل یک سهم و حداکثر یک هفتم کل سهام شرکت تعاونی کشاورزی را دارا باشد.

فعالیت اعتباری تعاونی روستایی

مجموعه فعالیتهای مالی است که به منظور دریافت و پرداخت منابع اعتباری برای اعضا در سطح شرکتهای تعاونی روستایی انجام می گیرد.

مرکز خرید شیر

واحد ثابت یا سیاری است که با تجهیزات لازم در زمینه خرید شیر فعالیت می کند.

واحدهای اعتباری شرکت تعاونی روستایی

بخشی از عملیات شرکت تعاونی است که فعالیت اعتباری را به صورت متمرکز انجام می دهد.

در تهیه این مجموعه افراد زیر همکاری داشته‌اند که از ایشان قدردانی می‌شود

محمدرضا جهانسوز	معاون امور تولیدات گیاهی - وزارت جهاد کشاورزی
مصطفی کیاکجویی	مدیر کل دفتر برنامه و بودجه - سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
کبری محمدی	مدیر برنامه و بودجه سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
مسعود منصور	معاون برنامه‌ریزی و توسعه منابع انسانی - سازمان امور اراضی
رمضان میرعباسی	مدیرکل دفتر آمار و اطلاعات و مشاورمعاون طرح و برنامه وزارت تعاون
ابراهیم سرمدی	مدیر کل دفتر آمار و فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی
غلامعلی خیری	مدیر کل دفتر آمارهای کشاورزی - مرکز آمار ایران
یدا... رحمانی	مدیر کل دفتر آمارهای ثابتی - مرکز آمار ایران
طه نورالهی	مدیرکل سابق دفتر آمارهای فرهنگی و بازرگانی - مرکز آمار ایران
ذبیح... قائمی	مدیرکل دفتر تعاریف و استانداردهای آماری - مرکز آمار ایران
سیدمهدی میرزاصطفی	مدیرکل سابق دفتر استانداردهای آماری - مرکز آمار ایران
میترا توحید	کارشناس مسئول معاونت امور تولیدات گیاهی - وزارت جهاد کشاورزی
شیده رمضان زاده	کارشناس معاونت امور تولیدات گیاهی - وزارت جهاد کشاورزی
عسگر علیزاده	مسئول گروه آمار و اطلاعات - سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور
عادل خصوئی	کارشناس مسئول امور قراردادها - سازمان امور اراضی
سهیل منصوری	کارشناس برنامه‌ریزی - سازمان امور اراضی

لوریک بابایانس	کارشناس دفتر آمار و فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی
رضا کاظمی فرد	کارشناس دفتر آمار و فناوری اطلاعات وزارت جهاد کشاورزی
حمیدرضا جلالی	کارشناس دفتر آمارهای کشاورزی - مرکز آمار ایران
فریدالدین دیوسالار	رئیس اداره آمار سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
حسین خوران	کارشناس آمار دفتر آمار و اطلاعات وزارت تعاون
کاوه کیانی	معاون دفتر آمارهای ثبتی - مرکز آمار ایران
الهه عباسی	کارشناس دفتر استانداردهای آماری - مرکز آمار ایران
سمانه قادری	کارشناس مسئول دفتر استانداردهای آماری - مرکز آمار ایران
علی اکبر محزون	کارشناس مسئول دفتر آمارهای ثبتی - مرکز آمار ایران
مهدی اشرفی	کارشناس دفتر آمارهای فرهنگی و بازرگانی - مرکز آمار ایران